

ATEROSKLEROZ KASALLIGIDA ISHLATILADIGAN DORI VOSITALARINING NOJO'YA TA'SIRLARI VA QARSHI KO'RSATMALARI

Ergashov Bexruzjon Komilovich

Osiyo xalqaro universitetida stajyor assistent, Buxoro, O'zbekiston

ORCID ID 0000-0003-4613-0057

Annotatsiya: Ateroskleroz kasalligida ishlatiladigan dori vositalarining tasnifi, dori vositalarining ta'sir mexanizmi va dori vositalarining nojo'ya ta'sirlarini va qarshi ko'rsatmalarini aniqlash.

Kalit so'zlar: *Statinlar, Nojo'ya ta'sirlari, qarshi ko'rsatmalar, Fibratlar, O't kislotalari sekvestrantlari.*

Ateroskleroz kasalligida keng qo'llaniladigan dori preparatlari:

Statinlar (GMG - KoA-reduktaza (gidroksil metil glutaril koenzim A reduktaza) ingibitorlari) yaqqol gipolipidemik samaraga ega bo'lgan yangi monokalinlar sinfiga mansub. Ular gipolipidemik dori vositalari ichida YIKdan o'limlar sonini kamaytirishi va ateroskleroz bilan og'rikan bemorlar umrini uzaytirishi isbotlangan yagona guruh hisoblanadi. Ta'sir mexanizmi jigar hujayralarida xolesterin ishlab chiqarilishida ishtirok etuvchi ferment - GMG-KoA-reduktazani crta davrlarida ingibirlashdan iborat. Natijada, gepatotsitlar tomonidan xolesterin ishlab chiqarilishi va uning hujayralardagi miqdori pasayadi. Bu PZLP-retseptorlari sonini kompensator ravishda ortishiga hatnda qonda ularni tutilishi va chiqitga chiqarilishi (organizm uchun zarur jarayonlarga sarflanishiga) olib kcladi. Shuningdek, gepatotsitlami PZLP retseptorlari tomonidan tanilgan tarkibidagi apo-B oqsili bo'lgan boshqa turdagi LP metabolizmi ham kuchayadi. Bundan tashqari, GMG-KoA-redukraza ingibitorlari turli to'qimalarda, jumladan, enterotsillar, gepatotsitlar va tomir devori hujayralarida Xolesterin esterifikatsiyasini kamaytiradi. Bu ichaklarda xolesterin so'rilishini, JPZLP sekretsiyasini (ishlab chiqarilishini), makrofaglami lipidlar bilan to'lishini, ko'pik hujayialar hosil bo'lishini va silliq mushakli hujayralar proliferatsiyasini pasayishiga hamda oshgan trombositlar agregatsiyasini me'yorlashishiga sabab bo'ladi. Oqibatda aterosklerotik pilakchalar hajmi kichrayadi va turg'unlashadi, ulaming yorilish va devor oldi trombi hosil bo'lish xavfi kamayadi.

Statinlar, odatda. 10-20 mg dan (80 mg gacha) kuniga bir marta. kechqurun ovqatdan keyin y< ikki marta (ertalab va kechqurun) ichishga tavsiya etiladi. XS biosintezi tezligi uyqu vaqtida ju yuqori bo'lganligi sababli, preparatni kechqurun ichish maqsadga muvofiq. Agar ko'zlangan natija erishilmasa, har 4 haftada dori miqdori oshiriladi. PZLP ko'rsatkichi 2,6 mrnol/1 (100 mg/dl)dan pasi tushsa, preparat

dozasi kamaytiriladi. Ushlab tunivchi davolashda lipid almashinuvi ko'rsatkichlari nazorati uzoq vaqt davomida olib boriladi.

Nojo'ya ta'sirlari. Ba'zi hollarda (1-2%) statin qabul qilgan bemorlarda quyidagi nojo'ya ta'sir kuzatiladi:

- Qorin dam bo'lishi, ich ketishi, qabziyat, ko'ngil aynishi, qorinda og'riqlar;
- Bosh og'rishi, bosh aylanishi;
- Mushaklarda tortishish, mialgiya, miozit;

- Jigar fiinkSIONAL sinamalarining o'zgarishi;

- Behollik, uyqu buzilishi, ta'm bilishning o'zgarishi, teri qichishishi;

- Teratogen la'sir. Sanab o'tilgan nojo'ya ta'sirlar vaqtinchalik bo'lib, dori miqdori kamaytirilganda yoki uni qal qilish to'xtatilganda o'tib ketadi.

Qarshi ko'rsatmalar

-Jigarda faol patologik jarayon mavjud yoki uning fermentlari ko'rsatkichlari yuqori

-Homiladorlik va ko'krak suti bilan emizish;

- Preparatning tarkibiy qismlariga yuqori sezgirlik.

-Umumiy ahvoli og'ir bo'lgan bemorlarda, jumladan, o'tkir infeksiyada. arterial gipotenziyada, keng ko'iamli jarrohlik amaliyotlari, jarohatlar, og'ir metabolik, endokrin yoki elektrolit buzilishlarda statinlar bilan davolash to'xtatiladi.

Fibratlar. Fibrin kislotasi unumlari (fibratlar), asosan, TG yuqori darajasi bilan kechuvchi GLPni, ya'ni uning I, III, IV, V tiplarini davolashda qo'llaniladi.

Fibratlarning ta'sir mexanizmi. PZLP parchalovchi lipoproteinlipaza faolligini kuchaytirishdan iborat. Bundan tashqari, fibratlar qon tarkibida YZLP va apo- AI, apo-AII miqdorini biroz ko'taradi. Ular ta'sirida (gemfibrozildan tashqari) fibrinogen miqdori va trombositlar agregatsiyasi kamayadi hamda fibrinoliz faolligi oshadi. Amaliyotda fibratlarning gemfibrozil, fenofibrat, bazofibrat siprofibrat va boshqa vakillari qo'llaniladi.

Aterosklerozga chalingan va GLP mavjud bo'lgan bemorlarni davolashda fibratlarning klinik samarasi statinlarga nisbatan kamroq namoyon bo'ladi. Uzoq vaqt davomida fibratlar bilan davolash TG miqdorining 28-38% kamayishiga, YZLP darajasini 8-9% oshishiga olib keladi. Ayni vaqtda umumiy XS va PZLP miqdori o'zgarmaydi yoki biroz (6-10%) kamayadi. Bu o'zgarishlar ilmiy manbalardagi ma'lumotlarga ko'ra, YIKdan o'limni 34% gacha kamaytiradi. Shu o'rinda IV tipdagi GLP aniqlangan bemorlarni fibratlar bilan davolash qon tarkibidagi umumiy XS va PZLP miqdorini oshishiga olib kelishi mumkinligini yodda tutish lozim.

Nojo'ya ta'sirlari:

- Qonda K.FK ortishi bilan kechuvchi mialgiya, miopatiya, mushaklar holsizligi;

- Litogen indeks ko'rsatkichini ortishi va o't chiqarish yo'llarida toshlar hosil bo'lishi;

- Qorinda og'riqlar, ko'ngil aynishi. anoreksiya, qorin dam bo'lishi, qabziyat;
 - Jigar fermentlari faolligining oshishi;
 - Bosh og'rishi, hushdan ketish. paresteziyalar, bosh aylanishi, uyquchanlik, ruhiy tushkunlik, libidoni sustlashishi, gipotenziya;
 - Terida allergik reaksiyalar;
 - Kamqonlik, leykopeniya (kam hollarda).
- Qarshi ko'rsatmalar:* \ .
- Jigaryoki buyrak yetishmovchiligi;
 - O't-tosh kasalligi, surunkali xolesistit, jigaming birlamchi biliar sirrozi;
 - Homiladorlik va ko'krak suti bilan emizish;
 - Gipoproteinemiya;
 - Preparatlarga yuqori sezgirlik.

O't kislotalari sekvestrantlari. Hozirgi vaqtda ushbu guruh preparatlari statin yoki fibratlarning gipolipidemik ta'sirini kuchaytiruvchi yordamchi vosita sifatida qo'llaniladi. Shuningdek, ular yuqoridagi ikki guruh dorilarni buyurishga qarshi ko'rsatma bo'lganda buyuriladi. O't kislotalari sekvestrantlari ichakda o't kislotasini bog'lab, ularning reabsorbsiyasini kamaytiradi va najas bilan ekskretsiyasini oshiradi. Natijada, kompensator ravishdajigarda XSDan o't kislotasi sintezi ko'payadi va gepatotsitlar tarkibida uni miqdori kamayadi. Bu, o'z navbatida, jigar hujayralaridagi PZLP retseptorlari faolligi oshishiga olib keladi. Oqibatda ularning ajralib chiqib ketish jarayoni tezlashib, qon tarkibida konsentratsiyasi pasayadi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Jamshidovich, A. S. (2024). ВСЕ ЭФФЕКТЫ ПРЕПАРАТА ИМУДОН. *TADQIQOTLAR*, 31(2), 39-43.
2. Jamshidovich, A. S. (2024). SPECIFIC FEATURES OF THE EFFECT OF THE HEPARIN DRUG. *TADQIQOTLAR*, 31(2), 34-38.
3. Jamshidovich, A. S. (2024). USE OF GLUCOCORTICOSTEROIDS IN PEDIATRIC PRACTICE. *TADQIQOTLAR*, 31(2), 29-33.
4. Jamshidovich, A. S. (2024). РОЛЬ ИНТЕЛЛАНОВОГО СИРОПА И ЦИАНОКОБАЛАМИНА В УЛУЧШЕНИИ ПАМЯТИ. *TADQIQOTLAR*, 31(2), 44-48.
5. Jamshidovich, A. S. (2024). TREATMENT OF POLYNEUROPATHY WITH BERLITHION. *Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi*, 4(1), 201-209.
6. Jamshidovich, A. S. (2024). USE OF ASCORIL IN BRONCHIAL ASTHMA. *Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi*, 4(1), 191-200.
7. Jamshidovich, A. S. (2024). THE IMPORTANCE OF THE DRUG ARTOXAN. *Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi*, 4(1), 182-190.

8. Jamshidovich, A. S. (2024). THE ROLE OF RENGALIN IN CHRONIC BRONCHITIS. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(4), 116-123.
9. Jamshidovich, A. S. (2024). THE ROLE OF ALMAGEL DRUG IN GASTRIC AND DUODENAL WOUND DISEASE. *Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi*, 4(1), 173-181.
10. Jamshidovich, A. S. (2024). THE ROLE OF CODELAK BRONCHO SYRUP IN CHILDREN'S PRACTICE. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(4), 109-115.
11. Jamshidovich, A. S. (2024). THE AEVIT DRUG EFFECT. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(4), 124-132.
12. Jamshidovich, A. S. (2024). THE IMPORTANCE OF ALCHEBA DRUG IN POST-STROKE APHASIA. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(4), 132-138.
13. Jamshidovich, A. S. (2024). THE ROLE OF HYALURON CHONDRO DRUG IN OSTEOARTHRISIS. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(4), 139-145.
14. Jamshidovich, A. S. (2024). EFFECT OF SIMETHICONE DROP IN FLATULENCE. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 14(1), 95-101.
15. Jamshidovich, A. S. (2024). BENEFITS OF BETADINE SOLUTION. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 14(1), 116-122.
16. Jamshidovich, A. S. (2024). EFFECT INHALED GLUCOCORTICOIDS IN CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE AND BRONCHIAL ASTHMA. *TADQIQOTLAR*, 31(1), 171-180.
17. Jamshidovich, A. S. (2024). USE OF VIGANTOL IN RICKETS. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 14(1), 102-108.
18. Jamshidovich, A. S. (2024). THE VITAPROST DRUG RESULTS. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 14(1), 109-115.
19. Jamshidovich, A. S. (2024). THE ROLE OF BISEPTOL DRUG IN URINARY TRACT DISEASE. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 14(1), 89-94.
20. Jamshidovich, A. S. (2024). PROPERTIES OF THE DRUG DORMIKIND. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(5), 88-92.
21. Jamshidovich, A. S., & Komilovich, E. B. (2024). IMMUNOMODULATORY FUNCTION OF DIBAZOL DRUG. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(5), 83-87.
22. Jamshidovich, A. S., & Komilovich, E. B. (2024). ADVANTAGES OF THE DRUG NEPTRAL. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(5), 98-101.

23. Эргашов, Б. К., & Ахмедов, Ш. Ж. (2024). ГИПЕРТОНИЧЕСКАЯ БОЛЕЗНЬ ЭТИОЛОГИЯ. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(6), 59-69.
24. Komilovich, E. B., & Jamshidovich, A. S. (2024). HYPERTENSION, CLASSIFICATION AND PATHOGENESIS. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(6), 50-58.
25. Komilovich, E. B., & Jamshidovich, A. S. (2024). YURAK ISHEMIYASI. STENOKARDIYADA SHOSHILINCH TIBBIY YORDAM. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(6), 12-20.
26. Komilovich, E. B., & Jamshidovich, A. S. (2024). HYPERTENSION ETIOLOGY. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(6), 32-41.
27. Komilovich, E. B., & Jamshidovich, A. S. (2024). CARDIAC ISCHEMIA. ANGINA NURSING DIAGNOSIS AND CARE. *Journal of new century innovations*, 46(1), 44-52.
28. Jamshidovich, A. S. (2024). IMPORTANT INDICATIONS OF THE DRUG WOBENZYM. *Journal of new century innovations*, 46(1), 29-32.
29. Jamshidovich, A. S. (2024). THE RESULTS OF THE EFFECT OF THE DRUG VALIDOL. *Journal of new century innovations*, 46(1), 19-23.
30. Jamshidovich, A. S. (2024). VIFERON USE IN CHILDREN. *Journal of new century innovations*, 46(1), 24-28.
31. Jamshidovich, A. S. (2024). USE OF DUSPATALIN (MEBEVERINE HYDROCHLORIDE) IN GASTROINTESTINAL DISEASES. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(5), 93-97.
32. Jamshidovich, A. S. (2024). ЭФФЕКТЫ СИРОПА ДЕПАКИНА (ВАЛЬПРОЕВАЯ КИСЛОТА). *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 14(2), 148-152.
33. Jamshidovich, A. S., & Komilovich, E. B. (2024). THE IMPORTANCE OF THE DRUG ALLOCHOL FOR CHRONIC CHOLECYSTITIS. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 14(2), 133-137.
34. Jamshidovich, A. S., & Komilovich, E. B. (2024). ВАЖНЫЕ СВОЙСТВА ПРЕПАРАТА ДЕ-НОЛ (субцитрат висмута). *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 14(2), 143-147.
35. Jamshidovich, A. S., & Komilovich, E. B. (2024). SPECIAL FEATURES OF BUDECTON DRUG. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 14(2), 138-142.
36. Gafurovna, A. N., Xalimovich, M. N., & Komilovich, E. B. Z. (2023). KLIMAKTERIK YOSHDAGI AYOLLARDA ARTERIAL

- GIPERTENZIYANING KECISHI. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 23(6), 26-31.
37. Komilovich, E. B. Z. (2023). Coronary Artery Disease. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 3(12), 81-87.
38. Эргашов, Б. К. (2023). Артериальная Гипертония: Современный Взгляд На Проблему. *Research Journal of Trauma and Disability Studies*, 2(11), 250-261.
39. Эргашов, Б. К., & Мавлонов, Н. Х. (2024). ГИПЕРТОНИЧЕСКАЯ БОЛЕЗНЬ ЛЕЧЕНИЕ. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(7), 243-250.
40. Komilovich, E. B. (2024). HYPERTENSION TREATMENT. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(7), 227-234.
41. Komilovich, E. B. (2024). CORONARY HEART DISEASE. ANGINA EMERGENCY CARE. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(7), 235-242.
42. Эргашов, Б. К. (2024). ГИПЕРТОНИЧЕСКАЯ БОЛЕЗНЬ ДИАГНОСТИКА. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(6), 70-78.
43. Эргашов, Б. К. (2024). ИШЕМИЧЕСКАЯ БОЛЕЗНЬ СЕРДЦА. СТЕНОКАРДИЯ ПРОФИЛАКТИКА. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(6), 21-31.
44. Komilovich, E. B. (2024). YURAK ISHEMIK KASALLIGI. STENOKARDIYANI DAVOLASHNING ZAMONAVIY TAMOUYILLARI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(6), 3-11.
45. Komilovich, E. B. (2024). HYPERTENSION DIAGNOSTICS. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(6), 42-49.
46. Komilovich, E. B., & Xalimovich, M. N. (2024). YURAK ISHEMIYASIDA HAMSHIRALIK DIAGNOSTIKASI VA PARVARISHI. *Journal of new century innovations*, 46(1), 79-85.
47. Эргашов, Б. К., & Мавлонов, Н. Х. (2024). ЗАВИСИМОСТИ В КЛИНИКЕ И ДИАГНОСТИКЕ ИШЕМИЧЕСКОЙ БОЛЕЗНИ СЕРДЦА И АРТЕРИАЛЬНОЙ ГИПЕРТОНИИ. *Journal of new century innovations*, 46(1), 53-60.
48. Komilovich, E. B., & Khalimovich, M. N. (2024). CARDIAC ISCHEMIA. ANGINA CLINICAL FORMS AND DIAGNOSIS. *Journal of new century innovations*, 46(1), 70-78.
49. Komilovich, E. B. (2024). CORONARY HEART DISEASE. ANGINA TREATMENT. *Journal of new century innovations*, 46(1), 95-104.

50. Komilovich, E. B., & Khalimovich, M. N. (2024). NURSING CARE FOR CORONARY ARTERY DISEASE, ANGINA PECTORIS. *Journal of new century innovations*, 46(1), 86-94.
51. Komilovich, E. B., & Khalimovich, M. N. (2024). DEPENDENCIES IN THE CLINIC AND DIAGNOSIS OF CORONARY HEART DISEASE AND ARTERIAL HYPERTENSION. *Journal of new century innovations*, 46(1), 61-69.
52. Ачилов Шохрух Шавкиддин угли. (2024). ХИРУРГИЧЕСКИЕ МЕТОДЫ ЛЕЧЕНИЯ АНЕВРИЗМЫ БРЮШНОЙ АОРТЫ . TADQIQOTLAR, 30(3), 120–126.
53. Ачилов Шохрух Шавкиддин угли (2023). ОСЛОЖНЕНИЯ ПОСЛЕ КОВИДА НА СОСУДАХ НИЖНИХ КОНЕЧНОСТЕЙ. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF MEDICAL AND NATURAL SCIENCES Volume: 04 Issue: 06 Oct-Nov 2023ISSN:2660-4159, 400-403.
54. Ачилов Шохрух Шавкиддин угли (2023). НАЛОЖЕНИЕ ШИВОВ ПРИ ГНОЙНЫХ ПРОЦЕССАХ НА ТКАНИ. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF MEDICAL AND NATURAL SCIENCES Volume: 04 Issue: 06 Oct-Nov 2023ISSN:2660-4159, 292-297.
55. Irgashev, I. (2024). COVID-19 INFEKSIYSINI YUQTIRGAN KASALXONADAN TASHQARI PNEVMONIYA BILAN KASALLANGAN BEMORLARDA DROPERIDOL NEYROLEPTIK VOSITASINI QO’LLANILISHI VA UNING DAVO SAMARADORLIGIGA TA’SIRI. *Центральноазиатский журнал образования и инноваций*, 3(1), 12-18.
56. Irgashev, I. E. (2022). New Principles of Anticoagulant Therapy in Patients with Covid-19. *Research Journal of Trauma and Disability Studies*, 1(12), 15-19.
57. Irgashev, I. E. (2023). RESPIRATORY DISTRESS SYNDROME. *Horizon: Journal of Humanity and Artificial Intelligence*, 2 (5), 587–589.
58. Irgashev, I. E. (2023). Pathological Physiology of Heart Failure. *American Journal of Pediatric Medicine and Health Sciences* (2993-2149), 1(8), 378-383.
59. Irgashev, I. E., & Farmonov, X. A. (2021). Specificity of resuscitation and rehabilitation procedures in patients with covid-19. *Central Asian Journal of Medical and Natural Science*, 2(1), 11-14.